

Oglas, priposlana itd. izlazi i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novici za predložba, oglasne itd. ležu se naputnicom ili polobnom pošt. Medicinica u Beču sa administraciju lista u Pulu.

Kad naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predlozbenika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u stvarnom pismu, za koji se na plaća postarimo, ako se izvana ne piše u Reklamacija.

Čekovnog računa br. 847.849

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rasta male stvari, a neologu sve pokvari“. Nareda poljstva.

Odgovorni urednik i izdavačelj Šćepo Givić. — U naklad tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Tratu.

Izlazi svakog utorka i petka u podne.

Netakani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netakani, a ne-isključeni neprimaju.

Predplata na poltarinno stoji: 12 K u obće, 1 na godinu, 6 K za svake, 1 na godinu ili K 6—, odn. 3— na pol godinu.

Izvan carevine više postarimo. Plaća i stajnje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Gimla br. 5 te prima stranke ovisn nečijeje i svjetka svaki dan od 11—12 sati po podne.

Poziv na predplatu.

Današnjim danom svršamo i zadnji četvrtgodišta. Na desadanje naše pozive nije se oglasilo niti 5% predplatnika. Što nije bilo ovo, radamo se stalno da će biti nastupajuće godine to da će se predplatom ili podmiranjem duga oglasiti svi predplatnici bez iznimke. Tko nemisli više primati lista, neka to javi jednostavnom dopisnicom, doim neka se nitko nepredplaćuje — ako neprimi isti odobno barem četvrtgodišnju predplatu. Svim čitateljim: Sretna nova godina!

1901. i 1902.

Na svršetku smo stare godine i na pragu nove. Razstaviti nam se je za uviek sa godinom 1901. i sastati sa novom 1902.

Za osobe, koje se presele na drugi svijet, vrijedi kršćansko načelo, da se ih neima prestrog suditi, jer se one već nalaze pred velikim Sudecem, koji će suditi celomu svijetu. Za umirajuće godine neviđito načelo. Njima neoprasta stroga i pravdna poviest nijednoga grieha, nikakva pomankanja. Iznašaju na svetlo sve dobre čine, nepropusti objelodaniti nijedne opacine. Izlićuća godina nebijaje bogata osobito velikim događajim. Ona neima velikih zasluga ni osobitih mana. Povjestničari uvrštiti će ju u red srednjih godina. Kao njezina najtamnija točka biti će zabilježena krvava borba u južnoj Africi, gdje se borili mali i hrabri bugarski narod proti objestnom i nasilnom Englezu za svoju slobodu. Malo ih imade, koji bi bili mogli sa stalnošću uzdržati godinu dana natrag, da će se saka odvaznih i hrabrih muževa uzdržati toliko vremena proti najvećoj državi na svijetu.

Ipak je tomu tako! Stanovnici dvih malenih republika južne Afrike jesu i danas na strah i trepet oholomu i pohlepnom Englezu. Premda im je već odavna poricao propast, oni mu zadaju i danas trista jada. Narodna sviest, ljubav za slobodom i neodvisnošću, veća je i jača u Bura, nego li sva sila velike i bogate Englezke. Junački Buri podaju malenim i flatenim narodom kršćan primjer o tom, kako treba slobodu braniti li se za pju borili uzdržano i odvazno. Oni su zapislali na svoju zastavu uzvišeno načelo: li sloboda o d a i l smrt! Toga će se načela držati dok im posve nesmalaksaju sile. Oni će postići slobodu ili će svi poginuti. U njihovoj pretečkoj borbi prati ih ljubav, priznanje i simpatije svega prosvjetljenoga svijeta i ako im je sudjeno, da moraju propasti, ostaviti će nam primjer najuzvišeniji, kako se valja boriti za slobodu i jedinstvo naroda.

Tečajem godine 1901. poslo je za rukom složnim vlastim, da ukrote buntovničke Kineze, koji su prošili na potoke nevine kršćanske krvi. Kinezko pitanje

riješeno je za sada sretno premda se je bilo neko doba bojati, da bi ono moglo roditi novo, veliko europsko pitanje. Sreća bijaše u tom, što je nezaisna Englezka bila zapletena u južnoj Africi, te nije mogla u dalekom iztoku igrati ulogu grabačljivca, kao što bi ju bila za stalno zaigrala, da njoj bijahu slobodne ruke. Kinezi su dakle ukroteni bar privremeno i vlasti čekaju sada, da im dadu novčanu odštetu za ogromne troškove, što su ih imali. Od važnijih događaja u godini 1901. u slavenskom svijetu imamo zabilježiti ogromni gospodarski napredak silne Rusije, koja je dogradila svoju sibirsku željeznicu, koja je doprila Europu sa bogatim predielu srednje Azije. I u kinezkom pitanju igrala je Rusija važnu ulogu i ona je valjda jedina velevlad, koja se je odmah bogato okoristila od kinezkog zapletaja. Od osobitog političkog znamenovanja bijaše posjet ruskog cara Nikole II. u Francezkoj. Tim posjetom nije samo utvrđeno staro prijateljstvo i postojeći savez između republike i moćnog carstva, već njim na novo osjegan mir europskim narodom. Miroljubivi car Nikola, naglasio je ponovno na francezkom zemljištu, da je glavna zadaća njegova života, da sačuva narodom mir, da odvraća od njih narodah sve ono, što bi im moglo dati povod, da se posvade i zarate. Car Nikola stekao si je neizmernih zasluga za čovječanstvo tim, što nastoji svimi silami, da olakša stanje svoga naroda i da pripreći sve strahote europskog rata.

Slaveni balkanskih državica nemogu da urede valjano svoje kućanstvo. Što izvanjski uplivi, što domaće razmirice, nedadu ni Srbiji ni Bugarskoj da stupe samostalno u krug ostalih vlastih. Zavidna diplomacija nastoji iz petnih žila, da izpravne kolit Bugarsku toli Srbiju izpod utpliva njihove ostoboditelje — Rusije. Domaći razdori, dvorske spletke i velikom strančarstvo podaju, na žalost, prečesto tudjim vlastim povoda, da se odvise uplivi u nutarnje odnose Bugarske i Srbije. Svako pošteno slavensko srce mora želiti, da se Srbi i Bugari čim prije riješe svake tudnjinske i da urede svoje domaće odnose tako, da nebude imao nitko prava nepozvan mješati se u njihove poslove.

Kneževina Crna Gora jest doduše u tom pogledu neodvisnija od navedenih susjeda, ali ni tamo neide sve kao što bi imalo ići. U gospodarstvenom pogledu stanovništvo Crne Gore nalazi se na gorem nego li susjedni narodi Bugarske i Srbije. Crnogorska vlada radi premo za materijalno blugostanje svoj junačkog naroda. U zadnje doba, pošla je vlada kneza Nikole stranputice u čisto slavenskom pitanju, kao što je pitanje zavoda sv. Jeronima u Rimu. Pravi prijatelji Crne Gore žale onaj nebratski i neslavenski korak crnogorskih državnika napram susjednom hrvatskom narodu.

Nam, Slavenom Austro-Ugarske, nije namirala ništa dobra godina 1901: Mi se nalazimo još uvijek u podređenom stanju, premda sačinjavamo većinu stanovništva monarhije. U jednom dijelu monarhije vladaju bezobzirno sa Hrvatim, Slovaci i Srbi

Mađari, dočim gospodare u drugom Niemci i dielomice Talijani, Čehom, Poljakom, Rusinom, Hrvatim i Slovencem. Tamo bahati Mađar, ovdje lukavi Niemac nedade Slavenu da dodje do svojih prava i da bude i on na svomu svoj. Nesretni dualizam izručio je u jednoj polu monarhije Slavena na milost i nemilost Mađaru, a u drugoj polu Niemcu, a nas ovdje na jugu — Talijanu.

U carevinskom vieću vodi se žestoka borba između Niemca i Slavena. Ovi se bore za provedenje državnih temeljnih zakona, dočim se prvi otinlju za prevlastu nad većinom državljana — nad Slaveni. Bečka vlada koleba, se izmeđuz nebi i zemlje. U svojoj neodlučnosti nezna ni suma što bi i će. Držeći se čvrsto starih predsuda, neće da prekine sa Niemcima, koji hoće da uzdrže pod svaku cieniu gospodstvo nad ostalimi narodi. Ona neće, da zadovolji pravici, da dade jednaka prava svima, jer se podvrgava izvanjskomu uplivi i jer se i sama čuti po svojoj većini njemačkom. Nezaodvoljstvo vlada između svimi narodi; svuda nalazimo na raztrovanost; svuda namagodjene čela i mrk pogled. Nitko nezna danas šta ga čeka sutra. Nestalnost i nejasnost na čitavoj erli.

U tom žalostnom stanju zapušta nas godinu 1901; u tako ozbiljnom času nastupa godina 1902. Hoće li ova biti bolja, sretnija?

To je još svakako u krilu budućnosti, nu koli pojedinci, toli narodi jesu često korničari budućih događaja. Radi toga je dužnost sviju nas, da nastojimo svi skupa i svaki na svojem mjestu, da te dogođaje izkoristimo, da je prilagodimo našim okolnostim, u koliko to od nas odvise. Pripraviti nam se valja i tečajem nastajuće godine na nove borbe i suboke. Budućnost nas nesamje iznenaditi niti razočurati pa bila nam i nemilija nego li bi-jasše prošlost. Treba dakle da smo na sve pripravni.

Nadajmo se boljoj novoj godini, ali nekopim duhom bude li gora od prošle. Ugledajmo se u malene narode, koji doprinose peizmjernu žrtvu na oltar domovine za njezin spas i slobodu. Netražimo borbe, ali ako nam se nametne, borimo se kao lavovi vjerom, da ćemo konačno pobijediti, jer je naša stvar uzvišena, sveta.

Vjerom u bolju budućnost našega naroda, opraštamo se sa starom godinom i stupamo u novu kličuć svim našim prijateljim i istomisljenikom, svemu našem narodu: sretna nam bila svima u novu godinu 1902!

Kotarske poljodjelske zadruge.

(Konac)

Zastupanje vlade i pokrajinskih odbora. § 18.

Ministarstvo poljodjelstva i politička pokrajinska oblasni imadu pravo odaslati u odbor pokrajinske zadruge svaka jednoga odaslaniika.

Pokrajinsko zakonodavstvo može ustanoviti, da takodjer pokrajinski odbor odaslaje jednoga odaslaniika u pokrajinske zadruge, kao takodjer i to, da u pokrajinah, u kojih obstoje kotarska zastupstva, mogu i ova odaslati po jednoga odaslaniika u odbore dotičnih zadruga za poljodjelce.

Pokrajinska kulturna vieća. § 19.

U onih pokrajinah, u kojih na temelju pokrajinskih zakona obstoje kotarske gospod. zadruge poljodjelaca ili pokrajinsko kulturno vieće, ima pokrajinsko zakonodavstvo kod provedbe organizacije predvodjene u ovom zakonu odrediti ustanove ob odnosaju te organizacije napram ročenim korporacijam.

Pri tom valja se držati sljedećih načela:

a) obstojeće kotarske gospodarske zadruge poljodjelaca imadu se preobratiti u zadruge po smislu ovoga zakona;

b) pokrajinska kulturna vieća imadu se ili preokrenuti u pokrajinske zadruge za poljodjelce, ili bar tako preosnovati, da bude njihova organizacija na temelju kotarskih (občinskih) zadruga za poljodjelce ustrojjen po ovom zakonu osnovana, i da budu mogla preuzeti dužnosti i prava pripadajuća po ovom zakonu pokrajinskim zadrugam za poljodjelce, uključivo i pravo za pobiranje prireza u smislu § 13. ovoga zakona.

U svakoj pokrajini, u kojoj obstoje pokrajinsko kulturno vieće razdijeljeno po narodnosti na sekcije, ima se ostati kod toga razdijeljenja prilikom preosnovanja, kod preosnovanja pokrajinskoga kulturnoga vieća pako, ustrojiti tim sekcijam odgovarajući broj pokrajinskih zadruga; takodjer kod prijedieljenja kotarskih (občinskih) zadruga pojediniim sekcijam kulturnoga vieća, odnosno pokrajinskim zadrugam, ima se pridržati dieljenje po narodnosti obstojeće za sekcije pokrajinskoga kulturnoga vieća.

Ako su se dosad, u slučajevih, gdje obstoje sekcije kulturnoga vieća, njeke stvari razpravljale ipak skupno, nek to i za napried ostane. §§ 10., 13., 16., 17. i 18. imadu se kod preosnovanja priuiesiti u smislu ustanova obstojećih zakona o kulturnih viećih.

Gdje neima kulturnoga vieća, ali ima korporacija, koje obavljaju slične poslove kao kulturna vieća, može pokrajinsko zakonodavstvo uzeti obzira kod snovanja zadruga za poljodjelce na ustanove rečenih korporacija.

Savezi. § 20.

Zadruge za poljodjelce u smislu ovoga zakona obstojeće u kojoj pokrajini mogu sklopiti saveze u svrhu izpunjenja svojih gospodarskih zadaća.

Pregledavanje ili revizija. § 21.

Poslovanje kotarskih i občinskih i drugih posebnih zadruga podpada pregledavanju najbliže više zadruge.

Za reviziju poslovanja pokrajinskih zadruga pozvan je pokrajinski odbor.

Potanje ustanove za provedbu te revizije odrediti će pokrajinsko zakonodavstvo.

Vrhovno nadzorstvo. § 22.

Zadruge za poljodjelce podpadaju obzirom na zakonitost njihovoga djelovanja nadzoru političkih oblasti, u zadnjoj instanci ministarstvu poljodjelstva.

Ako koja zadruga počini znatnu i opetovanu protuzakonitost, može politička pokrajinska oblast, saslušav pokrajinski odbor, smetnuti sa časti organe, koji tom zadrugom upravljaju, i odrediti da krivci izgube pasivno pravo za najviše pet godina.

Potanje ustanove o provedbi nadzora ustanoviti će se putem naredaba.

Pokrajinskoj vladi je pridržano odrediti ustanove o razpustu zadruga.

Oslobodjenja od pristojba. § 23.

Obzirom na biljege neposredne pristojbe imaju zadruge za poljodjelce slijedeće pogodnosti:

a) oslobodjenje od pristojba za potvrdu primitaka zadržanih prinosa, kao i za unesenje zakonitoga i eksekutivnoga prava založenja za nje;

b) oslobodjenje od pristojba za ugovore, koje stvore zadruge u smislu zakona sa dobitnicima, gospodarskim i drugim zadržanima i savezima;

c) oslobodjenje od pristojba za zadržana pravila;

d) osobno oslobodjenje od pristojba obzirom na njihove podneske i dopisivanje sa javnim oblastima i uredi, izuzam sudbeni postupak;

e) oslobodjenje od pristojba za vođenje knjiga tičuće se izključivo pravnih odnosa zadruga napram njihovim članovima, i za pisanje poslovanja zadruga;

f) oslobodjenje od pristojbenoga ekvivalenta obzirom na gibivo imanje; obzirom na negibivo imanje podpadaju pristojbenomu ekvivalentu u mjeri 1/2 po sto vrijednosti sa pripadnostima.

Provedbene ustanove. § 24. 25.

Ovaj zakon stupa u krieptost u svakoj pokrajini istodobno sa pokrajinskim zakonom, koj se bude na temelju ovoga zakona stvorio.

Provedba ovoga zakona povjerava se Mojim ministrum poljodjelstva, unutarnjih poslova i financija.

Najmanje se imaju veselili toj zakonskoj osnovi oni slavenski narodi, koji su u svojih pokrajinskih saborih zastupani u manjini. Zakonska osnova nesadržuje drugo, nego pokrajinski sabor može, može i može... ustanoviti. A kakve su većine u takovih saborih, i kakav je postupak vlade u njih i prema njim, to znadu predobro Hrvati i Slovenci Istre.

Ta zakonska osnova bila je prihvaćena u sjednici 19. decembra također u trećem čitanju.

U život neće stupiti u nijednoj pokrajini, dok se ne napravi u dotičnom pokrajinskom saboru odnosnoga zakona.

Iz carevinskoga vieća.

(Konac.)

Beč, 20. decembra 1901.

Za dnevnjicare, sudbene prislušnike i vježbenike.

Na dalje bile su razpravljene i prihvaćene u drugom i trećem čitanju zakonske osnove:

o uredjenju plaća diurnista ili dnevnjicara,

i o uredjenju plaća sudbenih prislušnika i sudbenih vježbenika.

Jedna od tih zakonskih osnova ide za tim, da se poneke bar obezbijedi stanje dnevnjicara kod raznih c. kr. ureda, druga za tim, da se poboljša stanje sudbenih prislušnika i vježbenika, koji, kad svrše sve škole i izpite, nemogu više godina imati pristojne zasluzbe. Ovom posljednjom ide se također za tim, da se privabi mladiji, vrstnih ljudi, u uzvišenu sudbenu struku.

Obje osnove potaknula je zastupnička kuća. Sva je za nje. I ministar financija ima za nje srca, čuti potrebu istih... al nejma sredstva kojima da pokrije odgovorne troškove. I dok nedobije tih sredstava, rekao je, dotle neće moći predložiti na potvrdu tih zakonskih osnova. Radi tih razloga financijalnoga ministra, zabaciti će stalno gospodska kuća te osnove.

Proširenje ovlasti odvjetničkih kandidata.

Bila je prihvaćena također zakonska osnova, po kojoj se ovlaštaju odvjetnički kandidati ili koncipijenti da mogu zastupati stranke kod sudova kao prvi odvjetnici u svih pravdanih radi prekrsaja.

U prilog vinogradarom, oštećenim trsnim ušecem.

Prijateljem vinogradarom posloje za rukom izposlovati, da su se na sujom svršetku posljednje sjednice prije Božića razpravile dvie zakonske osnove pogodne mnogim vinogradarom, koji su oštećeni filokserom. Osnove su dosta kratke al za mnoge pokrajine znamenite.

Jednom se ovlaštuje c. kr. vladu, da dade bezkamatne predjumeve, koje je dala vinogradarom u godinah 1892., 1893., 1894., 1895. i 1896. na temelju zakona od 28. marca 1892., briše, a da one bezkamatne predjumeve, koje je dala u godinah 1897., 1898., 1899. i 1900. nepošte menjelati, ako nije i pokrajina dala.

Drugom se rečeni zakon od 28. marca 1892. D. Z. L. br. 61. u toliko promjenjuje, da će c. kr. vlada moći iznimno davati vinogradarom oštećenim filokserom i veće svote posuda nego li jih daje koja pokrajina.

Prva zakonska osnova neima žalibože nikakve vrijednosti za vinogradare u Istri, jer talijanska gospoda u saboru nisu nikad htjela privoliti niti novčica za vinogradare, oštećene filokserom po rečenom zakonu, a c. kr. vlada nije po dosadanjem zakonu smjela dati, ako nije i pokrajina dala.

Do sad valjala je ustanova: koliko dade vinogradarom pokrajina, toliko najviše će njoj dati i država.

Sad se je to u toliko promjenilo, da će država moći iznimno dati i više nego li dade pokrajina.

To je ono što su naši zastupnici, na čelu njim dr. Dinko Trinajstić, zagovarali u istarskom saboru već 1898., al česa slavna talijanska većina nije htjela prihvatiti.

Obzirom baš na tu dokazanu tvrdokornost istarske talijanske većine, koja neće da daje nepristano i pravdom podpora, predlagao je naš zast. prof. Spinčić u zastupničkoj kući, da država dade iznimno podpore vinogradarom oštećenim filokserom i onda, kad pokrajina nebi ništa htjela dati.

Za njegov predlog glasovali su Hrvati, Slovenci, Česi, Poljaci i neki Nemci, i mnogi drže da bijaše za predlog većina; al predsjednik je proglasio da nije, i da je predlog pao, i tako je uzeto za pravo.

Možda je i bolje tako, jer je predlog Spinčićev bio primljen već u vinogradarskom odboru, al je pak većina promjenila svoj zaključak, jer je vlada izjavila da nebi mogla pristati na takov predlog, pošto da su doznale i pokrajine pomagnali vinogradarom, i ako neće pokrajina dati ništa, onda da neće ni vlada ništa. Tako bi bila stalno i sada izjavila. A tad nebi se imalo ni one poboljšice, koju će se imati po novoj zakonskoj osnovi. I reć bi, da je Spinčić i u odboru i u zastupničkoj kući glavno za tim išao, da dokaze kako maćuhinski postupa zemaljski odbor i talijanska većina sabora prema našim vinogradarom. Mnogim su se kod toga otvorile oči.

Po novoj zakonskoj osnovi, koju je i zast. Spinčić priznao holjom od prvanje, možda će se ipak i talijansku gospodu

skloniti, da glasuju koju svotu podpore, da pak c. kr. vlada i veću dade.

(Odnosni kratki govor zast. Spinčića doniet čemo u prevodu.)

Izručenje zastupnika sudu. Njeki c. kr. sud tražio je od zastupničke kuće dozvolu, da može postupati sudbeno proti zastupniku Pernerstorferu. Dotični odbor predložio je, da se te dozvole neda. Zast. Pernerstorfer, socijalni demokrat, govorio je žestoko za to, neka se ga sudu preda. Zagovarao je u ime svoje i svojih drugova mnijenje, da onaj, koj što počini, ima imati srčanosti za biti sudjen, odsudjen ili oslobođen. Zlobni jezici su rekli, da je Pernerstorfer imao s toga toliko srčanosti, što je njegova stvar već zastarjela, pak sudovi ni nemogu proti njemu postupati, ni tada, kad bi to zastupnička kuća dozvolila.

Težnje Svenjemaca.

Težnje Svenjemaca su dobro poznate. Svrha njun je, da današnja „Austrija“, sva osim Dalmacije i Galicije, postane dio njemačkoga carstva, da bude prema tomu carstvu u onom položaju kako su n. pr. kraljevine Bavarska ili Saksionska.

To već toliko neizliču riečni, nego nastoje pripraviti djeli, kao i drugi razni Njemci.

Jedan način tih priprava jest to, da se njemački jezik proglasi kao državni jezik u cijeloj „Austriji“.

Sada o božićnih praznicah imade se pokušati sporazum između Njemaca i Čeha u Českoj. Kad bi se taj dosegao, onda bi se moglo bar koliko nadati, da će se još koje doba parlamentarno djelovati, i rješiti i druge, manje sporove. Inače nemoguće.

Senerer pitao je u sjednici 17. decembra predsjednika zastupničke kuće, da li mu je što poznato o rečenom pokušaju sporazuma? On i njegova stranka da neće nikakva sporazuma, dapače ni dogovora o njem, dok se neproglašni njemački jezik državnim jezikom. I drugi razni Njemci imadu to u programu, al misle da još nije vrijeme za to. Oni dapače sami odvrtaču od toga, jer znadu, da tim načinom nebi došlo do sporazuma; a ako nedodje, onda s Bogom parlament i valjda ustav.

Njemci, liberalci i pučki, koji su posljednjih godina pomogli rušiti parlament, a s njim i ustav, sad bi rado spasili, zadržu najbolje koliko njim je u priloge.

Da ima malo ili nikakva izgleda za to, kaže najbolje okolnost, da je u Českoj medju njemačkim strankama najjača svenjemacka. Svenjemci pak neće sporazuma, loga preduvjeta parlamentarnoga djelovanja bar njekakvoga i za njeko vrijeme.

Odnosaji se razvijaju svojim naravskim tokom. Nepravice nanešene kroz desetljeća nećini narodu u monarhiji vage za osvelom!

Za slovenske škole u Trstu.

Zast. Spinčić podnio je slovenski sastavljeni interpelaciju radi ustrojenja slovenskih škola u Trstu, za koje mole tršćanski slovenski roditelji preko 17 godina. Interpelaciju podpisalo je do 50 zastupnika Slovenaca, Hrvata i Čeha. Tiskana je posebice slovenski, a u stenografskom zapisniku u njemačkom prevodu.

Za ravnopravnost i jednakovaljanost hrvatskoga i slovenskoga jezika u saboru Istre.

Isti gospodin zastupnik postavio je na ministara-predsjednika i upravitelja ministarstva unutarnjih poslova upit, kojim pita, da li je ministar-predsjednik i upravitelj ministarstva unutarnjih poslova voljan narediti shodna, da bude hrvatski i slovenski jezik već jednom ravnopravan također i u praksi sa talijanskim u saboru Istre sa strane c. kr. vlade. Tu interpelaciju doniet čemo u cijelosti.

U carstvu prekomjernosti.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegova preuzvišenost gospodina ministra pravosuđa.

U Trstu i u Primorju događaju se danomice nečuvene stvari.

To nam potvrđuje medju ostalim i slijedeća vjest, probčena u listu „Avanti“ u Trstu dne 18. novembra 1901.

U carstvu prekomjernosti.

Nor mo jednu rečenicu Mojzesa Luzaito opet jednom osviečili:

Trst je svakako izniman grad, ali samo u lošem pogledu.

On nam je o tom dao prvi jedan primjer, osobito kadno je kao počastni gradjanin i kao prvi podpredsjednik gradskog zastupstva pred porotnicima krivo prisegao.

Nu to su, kao što se obično kaže, samo ruže i cvieće napram onom, što slijedi.

Tjeran od sudbine svoje slabomnosti i nepodučen dostatno od prvog pokušaja, stoji čvrsto dr. Ernesto Spadani, uzdajuć se u svoje pokrenuto djelovanje, na dobro poznatoj obuzbi radi malovrednih stvari, dočim mu nedolazi ni u snu na um dignuti tužbu proti Rikardu Camberu radi stvari, koje mu je on javno predbacio.

Porotna razprava Spadonijera, koja je opredjeljena, da pomuti isti mir onih pokojnih, koje je „Avanti“ (Napried) uvijek stvorao, i koji nije jednomu Spadoniju — kao neodgovornomu — svet, održavati će se opet neizmjernim čudom zlotvorne bezobraznosti.

Ona poznata kanalja od Lovra Petronio, (savjetnik zemaljskoga sud u Trstu. Op. prevoda) koji je morao podnesti disciplinarnih iztraga i premještenja, jer je primao darove vršeci s-oju službu, ona podla i prodana kanalja*), koja je imala prošloga mjeseca junija sa zloglasnim Casalo-Venezian u pisarni ovoga višestane ogovore, i koju se je vidila u najnovije doba na putu u Škedenj uz podmićenuz i podmićljivog Veneziana u istom voz, ova kanalja, ova Venezianskoj camoriji prodana duša, u kratko, jedan Lovro Petronio, koji je već predan srećebom prezre, pribrojiv umu sve poštene činovnike pravosudne uprave, imade toliko zalostne i cinicke odvaznosti zlotvora, da će kod dvih glavnih razpravah proti Rikardu Camberu i proti nam urešenih predsjedati sadbenomu dvoru.

Šta ćete, za ime božje, nije li to grozno?

Kanalja, kao što je Lovro Petronio, koju preziru i mrze u čitavom sudbenomu dvoru, namiče se svakomu te se pojavljuje kao predjednik u porotnih razpravah, i to proti nam, koje on smatra svojim smrtnim neprijatelji, pošto smo mi njegovu sramotu otkrili.

To je najviša, pravosudnom duhu nanešena uvreda, to je sramota na sve paragrafe kaznenog postupnika, to je šaka blata, što je camorra ili službeni Trst proti pučkome Trstu bacao.

Ako imade biti jedan gradjanin sudjen pod predsjedanjem podla i prodane kanalje, kao što je Lovro Petronio, tada nije više Trst jednostavno iznimni grad, već je on sramotom ciele Austrije.

Ako bi imao Lovro Petronio pako, koji neće da se povuče od porotnog suča, usupor svim podanim mu savjetom, prkosjeć željeznu obrazom zlotvora, stogod odgovorili, tada ga pozivljemo, da podnese obduzbu proti Rikardu Camberu i proti svim radnikom, koji se sakupljaju okolo lista „Avanti“.

Mi ga čekamo na vrebalištu, nu medjutim pritiščemo mu još jednom na čelo.

*) U hrvatskom: Topac. Op. prevod.

žig kanalle, koja je našim neprijateljima, izdajcima zemlje prodana. Na vrbalaliste!

Pošto se u ovoj vesti jedan visoko položen, aktivni pravosuđni činovnik imenom Lovro Petronio, koji predsjeda često i kod porotnih razprava, označuje kao „poda i prodana kanalla“, kao „venezianskoj camorri, prodana duša“ i kao čovjek, proti kojemu se je disciplinarno postupalo i bijaše premješten radi primanja darova dočim je vršio službu;

i pošto je taj visoko postavljeni aktivni činovnik Lovro Petronio radi svog pristranog postupanja već dulje vremena u kotaru buzetakom kano-kotarski sudac i u kotaru porečkom kano izražni sudac obćenito i neslavno poznat, uslobadajući se podpisani staviti na njegovu preuzvišenost gospodina ministra pravosuđa sliedeći upit: „Je li njegova preuzvišenost sklona, u interesu pravosuđa i na zaštitu ugleda c. kr. sudbenih oblasti i njihovih činovnika sadržaj gori navedene vesti o višem aktivnom pravosuđnom činovniku Lovri Petronio najstrožije i nepristrano dati izpitati i shodne mjere poduzeti, da se od strani činovnike, koji škode ne samo ugledu državnih oblasti i svojeg stalisa, već osobito strankam?“

U B.ča, dne 25. novembra 1901.

Spinčić, Pogačnik, Pfeifer, Berk, Gabraček, dr. Ferri, Biankini, dr. Žitnik, dr. Gregoreti, Šupuk, dr. Klaić, Perić, dr. Ploj, Borčić, Žičkar, Porše.*

DOPISI.

Iz Lovrana pišu nam polovicom 1. mj. Pred nekoliko dana javio sam, vam gosp. uredniče, i dokazao, kako naša slavna „raprezentanca“ slabo gospodari sa občinskim novcem, a da podkriepim tu svoju tvrdnju, dolazim s novom činjenicom ništa manje ružnijom od one prve.

Onomad sam vam naime javio bio, da je občinsko poglavarstvo izdalo na občinske troškore izvješće školsko i da je u tom izvješću bila izpušćena hrvatska škola, hrvatski učitelj i v.roučitelj te sam zigosao takvo postupanje občinskog glavarstva. Nu naši se „suci“ i njihov „kapo“ ništa ne plaše. Začeli su občinom upravljati po receptu onih naših obćina u Istri, koje se nalaze u rukama Talijana. Tu se troši na kojekakve stvari nepotrebne čine se planovi, koji se ne izvadaju, a kod svake točke revno se pazi, da se nebi stogod učinilo na korist Hrvata, ili da se kojom odlukom nebi izdalo, da imade i u našoj obćini Hrvata i to većinu Hrvata.

Obćina naša blagajna postala je koritom pojedinaca, a siromak kmet neka plaća namete, koji se gotimice dižu. Tako će se tjerati voz napried bez prigovora i ukora s bilo koje strane dok ne dolje na rub proposti; onda će se pravi krivci posakriti, iztraga će poslati bezuspješnom a obćina će osiromasiti.

Tako je primjerice ovih dana naš glavar izgubio neku vlastitu privatnu parnicu a občinsko zastupstvo odlučilo je, da se iz občinske blagajne poravnaju parbeni troškovi, koji nadmašuju 500 kruna. Da to ili što slična jedno hrvatsko občinsko zastupstvo učini, ne samo, da toga sl. junta nebi odobrila, već bi poduzela shodne korake, da se razpusti občinsko zastupstvo i imenuje komesara-upravitelja.

Kod nas pako proći će to sve „lišo“, ta to je u skladu sa voljom porečke gospode, koja kad već nemogu drugičje, puštaju na takav način osiromasiti naše obćine, da uzmgnu onda lakše svoje nečiste svrhe postignuti.

Preporučujemo ovom našim zastupnikom na zemaljskom saboru, a ako i to ne pomogne, našim zastupnikom na carevinskom vieću.

Iz Buzeta, nam pišu: Čujte kako postupaju koli crkvene tili svetovne oblasti, koje bi htjele po sili da Istra iz slavjanske zemlje postane talijanska pokrajina.

Čim su stupili novi kormilari na biskupiju, kako je poznato, bio je u Buzet namjesten pop, zagrižen Talijan, poznati vam Poropat, rodom iz Jelovice; blizu Dana, na Krasu. Taj se ne zove više Poropat, nego Paropat, te se čudimo, da nije još pristavio I, pak bi bio Paropati.

Taj pop je na pozdrav „Hvaljen Isus“, odgovorio „Bon giorno“ ili „Complimenti“. U nedjelju kod tih mise molio je one tri zdrave Marije, latinski ili talijanski; a puk, koji je naučen odgovarati po svoj crkvi na glas, sveta Marijo itd. ostajao je kao niem. Ali da vidite kako su se veselili naši siromašni talijanci i poltalijanci u Buzetu. Oni se vesele više jednog našeg renegata nego su se veselili židovi Barabi, kad je bio pušten iz zatvora.

Ravnateljstvo pošte valjda iz Trsta, poslalo je amo jednoga odpremača pošte, koji nezna ili neće da zna nihi riječi hrvatske. Jedan dan dodje naš čovjek na poštu, zapita ga hrvatski, je li šta za njega u pošti, a on učini se kao da je gluhi, na opetovne upite, jednako. Još što je gore, neće da prima hrvatski napisane brzjave, te ih šalje da neka idu na poštu brzjaviti. Jeli takov postupak moguće u prosvjetljenoj državi, ali kod nas se također u današnje vrijeme svačesa počinje proti Slavjanom, kao da smo mi izvan zakona.

Mi radi takovog postupanja onoga činovnika pošte i brzjave, čemo se na više mjesla pritužiti; a crkvenim oblastima čemo reći, neka i sam governer Góss zagovara, da dodje biskupovat g. Flapp u našu biskupiju, a mi čemo onda učiniti kako su učinili drugdje i nećemo podni-pošto dopustiti da se s nami rešeta kako se rešeta sa tužnim hrvatskim pukom na Poreštini.

Sjećajte se
"Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Juriba.

Fr. Zvončani da su intrigani zač da neznaju pravo kako bi razdělili Lisinu.

Jur. Tako njim je le prišlo, da se moru deliti!

Fr. Ehe, odkada već, ča njim ni rekai Krstić, da j' to stvar gotova.

Jur. Onda te i Rukavčani imet poteštariju.

Fr. Ja, Zukvarića da te stori za poteštu.

Jur. Krstića će stori za kaseru.

Fr. Ja, ako majten zruči trgovinu od vina na debelo.

Razne vesti.
Mjestne:
Božji blagoslov u nesrotnoj obitelji. Ovih dana umro je u Pali stražar državne željeznice Ivan Grčić iz Lindara, ostavivši desetoro zive djece i ženu u blagoslovljenom stanju. Učinito bi dobro djelo onaj, tko bi se sjetio prigodom nove godine i te sirotčadi. Prvih 5 kruna položae osoblje tiskare J. Krmpotića; drug. i K Nikola Dešić.

Pala elena mesu u Pali. Pod ko-
nač ova mjeseca snizili su mjestni me-
sari govedinu, što dolazi vrlo dobro našem
siromašnijem stanovništvu. Prednji dio
volu prodava se po 66 novčića, a stražnji
po 54.

Ciena govedini bijaše u našem gradu
dosta visoka te se je čulo često pritužaba
od strane siromašnijeg građanstva, da mu
nije moguće ni u slučaju bolesti nabaviti
meza bolestniku. Oraj dio građanstva
pozdravio je sa zadovoljstvom promjenu
cijene, jer ju je on najviše oćutio.

Knjžara Schriener u Pali, Via
Arsenale prodaje sve hrvatske koledare,
kojih naslovi bijahu objavljeni u jednom
predprošlem našem broju.

Božićnica za učenike hrvatske
pučke škole u Šijani, obdržavala se na
Sljepanje u dvorani „Sokola“. Pred krasno
vazvjetljenim božićnim drvom sakupilo se
mnogo učenika i učenica sa svojimi ro-
ditelji, te mnogo rodoljubnoga občinstva,
koje se htjelo nagledati dječjeg veselja i
čuti što su se djeca za Božić lepa na-
učila. I zbilja koli krasnoslovljenje toli
pevanje bilo je preko svakoga očekivanja
dobro i tačno: najbolje svjedočanstvo o
talentu djece i nastojanju dobrih učitelj-
skih sila na našoj školi.

Začinjali su zabavu i naši vriedni
tamburaši, a cijenjene gospoje Marija Mar-
dešić i Justina Cukon, pak gospojice Julka
Jurković i Gilda Bernečić, koje su u od-
boru za sakupljanje prinosa za puljsku
podružnicu naše školske družbe najmarlj-
ivije radile, na čemu im budi izrečena
srdna hvala, potmišle djece pripravljene
darove, te dječjem veselju ne bijaše mjere,
osobito radi krasno narešenih božićnih
knjiga. Ta lepa svečanost ostat će nam
duga i ugodno u pameti, samo bismo
preporučili našim vrlim damama, da ustroje
zenskou podružnicu „Družbe sv. Cirila i
Metoda“, da tako bi mogle intenzivnije
karditi na tom prekorisnom narodnom
djelu.

Pokrajinske:

C. kr. ravnateljja Annelja dvor-
skom savjetniku gosp. Zimmermannu na
znanje.

Već smo se bezbroj puta tužili na
nekoje činovnike, koje u našem Primorju
javno i tajno i uvijek nekažnjeno ruju proti
narodu medju kojim živu i koji ih plaća.
Proti činovnicima, kojim je politika prva
dužnost i briga. Bezbroj smo puta pozivali
predpostavljene oblasti, da zabrane tim
činovnicima, da se toliko mjesaju u poli-
tiku, nu skoro uvijek ostale su naše pri-
tužbe glas vapijućeg u pustinji.
Kakva mala disciplinarna iztraga, koja bi
se pokazala bezuspješnom ili kakva debela
preporuka i tako holimice li činovnici po-
staju danomice odvažniji i sve naše grož-
nje i pritužbe ih samo još vise sokole.

Pred nekoliko dana smo se pritužili
proti komesaru Hübeleru, nu koliko nam
je znano, slavno ravnateljstvo u Trstu
nije do sada proti njemu ništa poduzelo.
Danas dolazimo sa još poznatijom
firnom i slavnom ravnateljstvu iz naših
pritužaba, poznatom ličnosti g. por. ofi-
cijala Schreiberera.

Taj gosp. oficijal nije se začao kod
zadnjih izbora za zem. sabor po bielom
danu pobirati po Voloskom glasove za
kandidata talijanske laži-liberalne stranke
za odvjetnika Stoglava Konstantinija. Mi
nasmjemo činovnicima poricati pravo vr-
šenja njihovih državljanjskih i političkih
pravnica, te nebisimo niti zinuli, kad bi bio
g. Schreiberer odao svoj glas Konstan-
tiniju i komu nu drago; nu mi prosvje-
dijemo proti njegovom agitiranju za jednu
izy-političku stranku, kojoj je jedina svrha,
da naš narod smučuje. G. Schreiberer
može, bili kakvog mu drago političkog
osvjedočenja ali toga prava nema, da
javno i nekažnjeno agitira za bilo kkvu
pol. stranku, jer se to ne slaže sa nje-
govim zvanjem sa njegovim dužnostima, a
osobito i sa okolnošću, da se nalazi u

hrvatskom mjestu, medju Hrvatima, koji
također činovnike plaćati moraju.

Radi toga dajemo ovo slavnom ravnat-
eljstvu financija na znanje i dočim sve-
čano prosvjedujemo proti takvom poslu-
panju jednog c. kr. činovnika, zahtjevamo
odlučno od rečenog ravnateljstva, da
izakne g. Schreiberera iz Voloskog i
da ga pošalje tamo, gdje će se čutiti samo
medju svojimi.

Konačno izjavljujemo, da ako nazočna
naša pritužba ostane bez uspjeha, da čemo
drugim putem udariti i stvar izojeti pred
drugi forum!

Volosko, dne 18./12. 1901.

Voloski Hrvati.

Iz Kastavšćine pišu nam: Jar ste
objavili, gosp. uredniče, u vašem cijenjenom
listu uspjeh izbora za ladanjske obćine
osvok kotara, košto i izbor zastupnika za
gradove. Nu ja se vraćam na te izbore,
jedno da ustanovim, kako talijanski pla-
ćenici ni sada, pošto su uvidjeli, da im
kod nas ne evatu ruže, ne daju mira, već
buncaju i narod varaju, služeć se lažima
i izvraćajuć činjenice, a u drugu ruku, da
dokazem još jednom, kako kod nas i c. kr.
oblasti idu tim smušenjakom na ruku,
kako bi htjele peljati naše obćine na tan-
ak led, da dadu svojim talijanskim pri-
jateljima povoda i razloga, da se mutnom
love i narod bune.

Matuljski izdajnik piše naime u svojoj
„škoraveri“, da su kod izbora za gradove
u Kastvu u izbornu listinu bile unešene i
Zenske, crkva sv. Jelene i druge jurističke
osobe, koje po zakonu da nemaju prava
glasa, i da je naš dični dr. Stanger
samo pomoću tih nezakonitih glasova bio
izabran zastupnikom.

Činjenica je doduše, da su gori spo-
menute osobe bile unešene u izbornu li-
stinu, nu po izričitom nalogu kotarskog
kapetanata, koji bi u prvom redu morao
poznavati jasno slovo zakona i takve osobe
iz listina brisati a ne nalagati, da se ih u
listine unaša. Pitanje sada nastaje, kojim
pravom je kot. kapetanat došliene unesao
u listine i koju je svrhu htio time postići.

Odgovor može biti trojak:
ili je kot. kapetanat htio podupirati
kandidaturu dra. Stangera, ili ne po-
znaju njegovi činovnici zakona, ili je imao
koju drugu tajnu svrhu.

Što se tiče prvog odgovora, možemo
ga najodlučnije zanjekati pošto znamo,
kako nas je bivši kapetan Scarpa „vo-
lio“ i pošto znamo, kako je šarao i po
želji i naputku matuljskog propalce proti
nama radio. Od čovjeka, koji je tak-
postupao ne možemo očekivati, da će nama
na korist počinjati nezakonitosti i kršiti
zakon.

Možda nije poznavao zakona? Premda
znadem, da nema sol mudrosti, ipak ne-
možemo niti izdaleka pomisliti, da bi bio
slabo i nama na korist zakon tumačio,
jer izkustvo nas uči, da se je uvijek i po-
svuda nama na štetu zakon upotrebljavalo
i tumaćilo.

Koju je te dakle moglo imati svrhu?
Zašto je uzprkos tomu, što ga ni naš gla-
var na tu nezakonitost opomenuo, izaslao
pozivnice svim tim osobama? Čitaoc je
valjda već pogodio!

Poznamo mi .naše Papehajnere!
Htjelo se na tanak led zapeljati našu ob-
ćinu, odnosno izbornu komisiju, da može
kasnije miljenik Krstić rekurze činiti i
da se Talijanom prilasti. Nu prevarili se
jadni! Ne samo da im taj čovrvi posao
nije posao za rukom, jer je izborna ko-
misija uvidila zamku, te je odbila sve one
po c. kr. kot. kapetanatu protuzakonito
unešene izbornike, nego su nu poslali
makar malo i ranije lepu božićnu jabuku:
dekrét premještenja iz Voloskog u Lošinj.

I tak-će morat božićevat tamo preko
mora, daleko od svojih „milih“ Kastavaca
i „ljubljenog“ stada, kojemu je bio pa-
stiorom samo kroz kratko vrijeme i za čiju
„korist“ i „narodni napredak“ bio bi slatno
i nadalje, kao što je i do sada, uzrajno
radio.

